

BESZÁMOLÓ

a Szerzői Jogi Szakértő Testület 2022. évi működéséről

I. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezeti és működési rendje

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: Testület) a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 101. § (1) bekezdése szerint a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (a továbbiakban: SZTNH) mellett működik. A Testület tagjait az igazságügyért felelős miniszter a kultúráért felelős miniszterrel egyetértésben ötéves időtartamra nevezi ki. A legfeljebb kétszáz fős Testületnek, illetve a Testület tizenöt tagú elnökségének és elnökének a kinevezésére vonatkozóan a Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 2. és 3. §-a tartalmaz további rendelkezéseket.

II. Elnökségi ülések

A Testület működését az R. 4. § (3) bekezdése alapján figyelemmel kíséri és értékeli az Elnökség, amelyet az R. és az Ügyrend szerint évenként legalább egy alkalommal kell összehívni. Az elnökség 2022 folyamán egy alkalommal tartott ülést (2022. június 14.). Az elnökségi ülés jegyzőkönyvét az *1. számú melléklet* tartalmazza.

III. Megkeresések, illetve megbízások és az azok alapján született szakértői vélemények

Az Szt. 101. § (1) és (3) bekezdése, illetve az R. 1. §-a alapján, a Testület szerzői jogi jogvitás ügyekben felmerülő szakkérdésekben a bíróságok és más hatóságok megkeresésére, illetve – a szerzői jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben – peren kívüli megbízás alapján ad szakvéleményt.

2022-ben összesen 45 db szakvélemény-adásra irányuló felkérés, kirendelés, illetve árajánlat-kérés érkezett a testülethez. Az adott évben elkészült szakértői vélemények száma 36 db volt, ebből 6 db az előző évről áthúzódott ügyben készült, és 5 db kiegészítő szakvélemény volt. 17 ügyben bíróság, 4 ügyben nyomozóhatóság kirendelése alapján, 14 ügyben megbízás alapján (ügyvédi irodák, helyi önkormányzatok, magánszemélyek és gazdasági társaságok) készültek szakértői vélemények. Viszonylag magasnak mondható 13 db a bizalmasan kezelni kért szakvélemények száma. A Testület 2021. évi beszámolója a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő 128. évfolyam 4. számában jelent meg 2023. február 28. napján. Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 10 szakvéleményt közölt 2022-ben.

A szakvélemények főbb témánkénti megoszlása

A szakértői vélemények műtípusonként a következőképpen oszlottak meg: adatbázis (2), átdolgozás (1), építészet (1), filmalkotás (3), fotóművészet (3), iparművészet (2), reklám (3), sajtókiadvány (1), irodalom (8), szoftver (9), levélre hozzáférhetővé tétel (2), zeneművészet (1).

A Testület által 2022-ben ellátott ügyekre vonatkozó kimutatást a 2. számú melléklet tartalmazza.

IV. Néhány tipikus, illetve jelentősebb ügy

1. Filmalkotások részleteinek, hanganyagának, illetve szövegének felhasználása más filmalkotásban (SZJSZT-05/22)

A megkereső hatóság arra kereste a választ, hogy a műsorgyártó Kft. által készített filmalkotásban (a továbbiakban: Film) felhasználásra került-e a televízió Zrt. által készített televízióműsor két adása, valamint az azokban szereplő narráció. Az első kérdéssel kapcsolatban az eljáró tanács megállapította, hogy egyetlen filmrészlet esetében állapítható meg az adások részleteinek felhasználása. Ez egy hanganyag volt, melyben az interjú alanya az életéről beszél. E részlet felhasználása nem felel meg egy szabad felhasználási esetnek sem, így a Zrt. engedélyét kellett volna kérnie. A filmrészlet mellett több olyan narrációs szöveg (hanganyag nélkül) felhasználása is megállapítható volt, melyekhez szintén engedély lett volna szükséges. A megkereső nem csatolt bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a narráció szövegének jogosultja esetleg a Zrt. vagy a szövegíró. A tanács megvizsgálta továbbá, hogy mind az adásokban, mind pedig a Filmben megjelenő archív felvételek felhasználása engedélyköteles volt-e. E kérdés eldöntése további információk hiányában nehéznek bizonyult, mivel elképzelhető, hogy a felvételek védelmi ideje lejárt. A Filmben is megjelenő archív felvételek nagyrésze azonban megfelelt az idézés – mint szabad felhasználási esetkör – követelményeinek. A Film végfőcímében szereplő köszönetnyilvánításban található felsorolásból egyébként az eljáró tanács valószínűsíti, hogy a Film készítői az archív felvételek jogosultjának engedélyét előzetesen megszerezték.

2. Pályázat és megvalósíthatósági tanulmány szerzői jogi kérdései (SZJSZT-15/22)

A megkereső bíróság arra kereste a választ, hogy felek között megkötött megbízási szerződés alapján felperes által készített pályázat és megvalósíthatósági tanulmány szerzői műnek minősül-e, amennyiben pedig igen, úgy alperes jogosult volt-e annak felhasználásra. A megbízási szerződésben a felek meghatározták a tanulmány elkészítésével kapcsolatos részletszabályokat. Ahhoz, hogy egy mű szerzői jogi oltalomban részesüljön szükséges a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege. E követelmény vizsgálatakor az eljáró tanács rögzítette, hogy a

tanulmány elkészítése során több tényező is befolyásolja az alkotói mozgásteret. Ilyen például a megbízási szerződésben rögzített követelményrendszer, a műfaj által diktált tömörség, a tanulmány szerkesztési elve, a feltüntetendő információk stb. A tanács rögzítette, hogy a tanulmány készítője egy már korábban meglévő formanyomtatványt töltött ki a megbízási szerződésnek megfelelően. Ebből következik az, hogy mivel a tanulmány formája, tartalmi elemeinek elrendezése és rendszerezése adott volt, azzal kapcsolatban többféle kifejezési mód nem állt rendelkezésre, így a megvalósíthatósági tanulmány gyűjteményes műként nem élvezhet szerzői jogi védelmet. A formai és tartalmi kifejezőmód ugyan korlátolt, azonban az eljáró tanács véleménye szerint az alkotó megtalálta annak módját, hogy egyéni, eredeti jellegű szakirodalmi művet hozzon létre. Erre utal ugyanis a szövegrészek megfogalmazása, narrálása és választékos szóhasználata is. Az alperes pedig a felek között lévő szerződés céljának megvalósításához elengedhetetlenül szükséges felhasználási módra és mértékre korlátozó felhasználási engedélyt is szerzett.

3. Elektronikus navigációs térkép és annak alapjául szolgáló adathalmaz szerzői jogi, kapcsolódó jogi védelmével kapcsolatos kérdések (SZJSZT-17/22)

Az elektronikus térkép és szoftvermegoldást gyártó megkereső (a továbbiakban: Gyártó) többek között arra kereste a választ, hogy a navigációs szoftveréhez felhasznált adathalmaz adatbázisként szerzői jogi vagy kapcsolódó jogi oltalom alatt áll-e. Az eljáró tanács először azt vizsgálta, hogy a kérdés tárgyát képező adattábla az Szjt. 60/A. §-a szerinti adatbázisnak minősül-e. A gyártói adathalmaz önálló elemekből, adatokból áll, melyek elválaszthatók egymástól (koordináta adatok, valamint ahhoz társított adatok pl.: sebességkorlátozás, közúti jelzések stb.). Ezen elemek meghatározott módszer szerint rendezettek és egyedileg hozzáférhetők, tekintettel arra, hogy a navigációs szoftverben a felhasználó keresést végezhet, a találatok pedig a képernyőn megjelenítésre kerülnek. Mindezek következtében a Gyártó adathalmaza adatbázisnak minősül.

Ezt követően az eljáró tanács arra kereste a választ, hogy az adathalmaz megfelelt-e a sui generis adatbázis követelményeinek. A vizsgálandó tény itt az volt, hogy az adatbázis tartalmának megszerzése, ellenőrzése vagy megjelenítése jelentős ráfordítást igényelt-e. Az eljáró tanács rögzíti, hogy bár az adatok megszerzésének költségei nem vehetők figyelembe, de a Gyártó által az adatválogatással, az adatok szűrésével, eltávolításával, sorba rendezésével, titkosításával és megjelenítésével kapcsolatban jelentős IT és humán erőforrást igényelt. Az adatbázis ellenőrzésével kapcsolatban jelentkező jelentős ráfordítással kapcsolatos bizonyítékot a Gyártó ugyan nem csatolt, de az adatbázis komplexitásából (pl.: megrendelőknél testreszabott csomagok kínálása, országtól függő adatok, több támogatott nyelv) és nagyságából az eljáró tanács alappal valószínűsíti, hogy e követelmény is megvalósult.

A Gyártó a kapott nyers adatokból maga válogatta össze az egyes adattáblákhoz szükséges releváns elemeket, majd az így kiválasztott adatokat egy megrendelőre szabott egyedi rendszerben helyezte el és csoportosította (fizetőkártyák, tiltott manőverek, navigációs nézetek stb.). A Gyártó előadása szerint a nyers adatok nem

alkalmasak önmagukban a felhasználásra, ahhoz szükséges az általa fejlesztett megoldás, ami alapján a nyers adatokat összekapcsolja a felhasználó számára értelmezhető geometriai elemekkel és újra osztályozza, aminek következtében azok a térképen megjeleníthetők. Mindezek alapján az eljáró tanács megállapította, hogy az adatbázis tartalmának összeválogatása, elrendezése, szerkesztése egyéni, eredeti jellegű, ezáltal a Gyártói adathalmaz gyűjteményes műnek minősülő adatbázisként szerzői jogi oltalom alatt áll.

4. Telenovella megkeresések (toposz, több műben is előforduló jellegzetes alakok hasonlósága) – SZJSZT-03/22 és SZJSZT-27/22

A megkereső bíróság arra kereste a választ, hogy a korábban, a jelenlegivel azonos művek (irodalmi mű és egy telenovella) tárgyában készített szakvélemények, a teljes forgatókönyv, illetve irodalmi mű összehasonlításával, vagy csak a sértett által készített összehasonlító mű (ún. Tükör) alapján készültek-e. Az eljáró tanács ezzel kapcsolatban egyetértett a 2019-ben készült szakvélemény azon megállapításával, hogy a szerzői jogi jogsértés szempontjából irreleváns az átvételek pontos mennyisége, így elegendő lehet a Tükör vizsgálata is. Rögzítette ugyanakkor azt is, hogy nem pusztán a Tükör alapján készült a szakvélemény, hanem figyelemmel volt a szerkezeti és történetvezetési hasonlóságokra is. 2022 júliusában újabb megkeresés érkezett a bíróságtól, amelyben bizonyítékként becsatolásra került egy, a Telenovellához készült karakter biblia, történetív és storyline is. Az eljáró tanácsnak tehát az volt a feladata, hogy az irodalmi művet e fenti három dokumentummal vesse össze és ne pusztán a sértett által kiemelt hasonlóságokat vizsgálja. Ez alapján megállapításra került, hogy a Telenovella nem valósította meg az irodalmi mű engedélyköteles felhasználását. Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács kiemelte, hogy mindkét mű egyéni, eredeti jelleggel rendelkező alkotás, melyek önállóan szerzői jogi oltalom alatt állnak. A hasonlóságukat nem az irodalmi műből történő átvétel adta, hanem a műfajból eredő alapmotívumok, karakterek és cselekmények (szerelem-csalódás, harag-kibékülés stb.). Több ponton is utalt a tanács arra, hogy csak a formába öntött, egyéni, eredeti jellegű tartalom élvezhet szerzői jogi oltalmat, az amögött húzódó ötlet, toposz vagy cselekményvonal nem. Szerzői jogilag releváns felhasználás tehát az eljáró tanács által nem volt megállapítható, ahhoz ugyanis az kellett volna, hogy közvetlen, direkt módon azonos tartalommal jelenjen meg az irodalmi mű a Telenovellában és ne pusztán klisészerű, műfajból eredő hasonlóságok legyenek benne.

5. Számítógépes játékban elhangzó zenei anyag, aláfestő zene és hangeffektek szerzői jogi védelme (SZJSZT-39/21)

A megkereső bíróság a per tárgyává tett videójátékokban szereplő zenei anyagok, aláfestő zenék, valamint hangeffektek szerzői jogi oltalmával kapcsolatban kérte a Testület szakvéleményét. Az eljáró tanács mindenekelőtt rögzítette, hogy a fenti három kategória szerzői jogi szempontból eltérő megítélés alá esik. Az első kettő ugyanis

általában a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleggel bír. A hangeffektek esetében ez nem jelenthető ki, hiszen azok a reprodukált hangok a természetben, az épített vagy műszaki környezetben is hallhatók, rendeltetésük pedig pusztán a grafikai játékmenetet teszi átélhetőbbé, hangulatosabbá.

A bíróság annak a körülménynek a vizsgálatát is kérte, hogy a zenei anyagok, aláfestő zenék és hangeffektek önállóan, a játéktól elkülönülten is szerzői műnek, vagy csak funkcionális műnek számítanak-e. Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács rögzítette, hogy annak ellenére, hogy egy zenemű funkcionálisan alárendeltetik a videójátéknak, még nem zárja ki azt, hogy önállóan is felhasználható szerzői műnek minősülhetne. A hangeffektek esetén más a helyzet, hiszen azok célja kifejezetten az, hogy visszaadják azokat a hangokat, amelyeket képileg ábrázolt történések keltenek. Ezért tehát a videójátékok hangeffektjei önálló szerzői műként nem, de gyűjteményes műként (Sztj. 7. §) szerzői jogi védelmet élveznek. A kirendelő végzésben az is kérdésként szerepelt, hogy a hangeffekteket milyen mértékben alkotta számítógép, illetve, hogy ingyenesen terjesztett hanghatások szolgál másolataként vagy egyéni, eredeti jellegű műként jöttek-e létre. Ezzel kapcsolatban az eljáró tanács rögzítette, hogy mivel a hanghatások önállóan nem, csak gyűjteményes műként állnak szerzői jogi oltalom alatt, irreleváns azok létrejöttének a vizsgálata.

Budapest, 2023. június 22.

Dr. Faludi Gábor
a Testület elnöke

Mellékletek:

- 1) A 2022. évben tartott elnökségi ülés jegyzőkönyve
- 2) A megkeresések és megbízások listája

* * *

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 5. § (3) bekezdésében foglaltak alapján a beszámolóval egyetérttek.

Budapest, 2023. július „ ”

Farkas Szabolcs
a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának
elnöke